

Araştırma makalesi

Öğretmenlerin Kültürel ve Psikolojik Sermaye Düzeylerini Etkileyen Kişisel Faktörler: Meta-Analitik Bir Analiz

Suat Sevgili^{1*}, Nazım Çoğaltay²

¹ Batman Milli Eğitim Müdürlüğü, Batman, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0001-7358-1991>; suatsevgili@gmail.com

² Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Siirt, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0001-5676-4470>; yncogaltay@gmail.com

* Sorumlu yazar: suatsevgili@gmail.com

Özet: Bu çalışmanın amacı; öğretmenlerin bazı demografik özelliklerinin kültürel sermayeleri ile psikolojik sermayeleri üzerindeki etkilerini meta-analiz yöntemiyle test etmektir. Meta-analize dâhil edilecek çalışmaları belirlemek amacıyla öncelikle YÖK, ULAKBİM, Google Akademik, EBSCO ve SOBİAD veri tabanları üzerinden literatür taraması yapıldı. Geliştirilen tarama stratejisiyle kültürel sermaye konulu çalışmalardan cinsiyet değişkenini içeren 6, eğitim düzeyi değişkenini içeren 4 ve okul öncesi alma değişkenini içeren 4 çalışma meta-analize dâhil edildi. Psikolojik sermaye konulu çalışmalardan ise cinsiyet değişkenini içeren 31, eğitim düzeyi değişkenini içeren 14 ve medeni durum değişkenini içeren 15 çalışma meta-analize dâhil edildi. Dâhil edilen çalışmalara ait veriler Excel dosyasında toplandı ve daha sonra Comprehensive Meta-Analysis programına aktarılıp analizler yapıldı. Tüm meta-analizlerde rassal etki modeli temel alındı. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre cinsiyetin, eğitim düzeyinin ve okul öncesi eğitim alma durumunun öğretmenlerin kültürel sermayeleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görüldü. Psikolojik sermaye açısından yapılan analizlerde ise cinsiyetin güven alt boyutunda [$d = .065$] önemsiz düzeyde ve eğitim düzeyinin umut [$d = -.161$] ve güven [$- .173$] alt boyutlarında düşük düzeyde etkisinin olduğu görüldü. Bu sonuçlara göre kadın öğretmenler güven alt boyutunda; lisansüstü eğitim gören öğretmenler umut ve güven alt boyutlarında daha yüksek psikolojik sermaye algısına sahip oldukları anlaşılmıştır. Medeni durumun ise öğretmenlerin psikolojik sermayeleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlendi.

Anahtar kelime: Öğretmen, Kültürel sermaye, Psikolojik sermaye, Meta-analiz.

Article

Personal Factors Affecting Teachers' Cultural and Psychological Capital Levels: A Meta-Analytical Analysis

Geliş tarihi: 29 Ekim 2024

Kabul tarihi: 26 Kasım 2024

Yayın tarihi: 30 Aralık 2024

Atf: Sevgili, S., Çoğaltay, N. (2024). Öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermaye düzeylerini etkileyen kişisel faktörler: Meta-analitik bir analiz. Journal of Anatolian Education Research, 8, 1-14.

Abstract: The aim of this study is to test the effects of some demographic characteristics of teachers on their cultural capital and psychological capital with the method of meta-analysis. In order to determine the studies to be included in the meta-analysis, first of all, a literature review was made on the databases of YÖK, ULAKBİM, Google Scholar, EBSCO and SOBİAD. With the developed scanning strategy, among the studies cultural capital, 6 studies involving the gender variable, 4 studies involving the Education level variable and 4 studies involving the preschool taking variable were included in the meta-analysis. Among the studies on psychological capital, 31 studies involving the gender variable, 14 studies involving the Education level variable and 15 studies involving the marital status variable were included in the meta-analysis. The data of the included studies were collected in an Excel file and then transferred to the Comprehensive Meta-Analysis program and analyzed. All meta-analyses were based on the random effects model. According to the findings obtained as a result of the analysis, it was seen that gender, education level and pre-school education status did not have a significant effect on the cultural capital of the teachers. In the analyses made in terms of psychological capital, it was seen that gender had an insignificant effect on the sub-dimension of trust [$d = .065$] and the level of education had a low effect on the sub-dimensions of hope [$d = .161$] and trust [$- .173$]. According to these results, female teachers are in the sub-dimension of trust; It has been understood that teachers who have graduate education have a higher perception of psychological capital in the sub-dimensions of hope and trust. It was determined that marital status did not have a significant effect on teachers' psychological capital.

Keywords: Teacher, Cultural capital, Psychological capital, Meta-analysis.

Teif hakkı: © 2024 yazarlara aittir. Creative Commons Atıf (CC BY) lisansı altında lisanslanmıştır.

1. Giriş

İnsanoğlu diğer canlılardan farklı olarak ihtiyaç duyduğu bilgiyi üreten, işleyen ve bu bilgiyi gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla farklı mekanizmalar kullanma becerisine sahip olan bir varlık olarak nitelendirilebilir. Bu mekanizmalardan biri de insan toplumunun sosyal anlamda nesilden nesile aktardığı maddi ve maddi olmayan tüm ürünleri, sembolik ve öğrenilmiş özellikler toplamını (Cevizci, 1999: 536) temsil eden kültürdür. Toplumlar inşa ettikleri kültürler aracılığıyla birçok davranışı sonraki nesillere aktarmayı başarır. Bu bağlamda birey doğumundan itibaren ailesinden ve yakın çevresinden bilgiler edinmeye başlar ve bu bilgiler aracılığıyla yaşamış olduğu topluma özgü olan kültürü zihin dünyasında inşa eder ve bunları gelecek nesillere aktarır (Töremen, 2011). Bu süreç, bireyin ailesi ve yakın sosyal çevresinin potansiyeli ile büyük oranda ilişkili olup, kişinin yaşamını sürdürebileceği ve çevresini anlayabileceği deneyimlerle ve temel bilgilerle sınırlıdır. Okullar, bireyin aileden sonraki ilk sosyalleştiği kurumlar olarak bir toplum için kültür üretiminde ve aktarımında önemli rol oynamaktadır (İpek, 2019). Okuldaki bilgi edinme süreci ve kültürel etkileşim; belirli bir zamanda, belirli bir mekân içinde, belirli amaçlara ve belirli bir programa (Töremen, 2011; Dilci, 2011) göre gerçekleşmesi bakımından aile ve sosyal çevredekinden farklıdır. Bireyin doğal yollarla ulaşamayacağı ve tecrübe edemeyeceği bilgileri edinebilme fırsatı okullarda sunulabilmektedir. Bu bağlamda bir toplumun varlığını sürdürmesi ve geliştirmesi noktasında ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilmesindeki en önemli işlevi yerine getiren örgütler okullardır (Taymaz, 2009: 3). Okullar, kişinin ve toplumun ihtiyaçlarına, çağın gerektirdiklerine göre belirlenen hedefler doğrultusunda hareket eder. Yaşanan değişme ve gelişmelere karşı uyum gösterir ve kendisini günceller. Bunları yapabildiği ölçüde başarı sağlayabilir ve bu sayede toplumu güçlü kılabilir (Beycioğlu ve Aslan, 2010). Ayrıca okul, bireylere toplumun bilgi ve becerilerini kazandırmakla birlikte, bu bilgilerin bir sonraki nesillere aktarılmasını sağlayarak kültürün inşa edilmesinde de kritik bir rol üstlenir (İpek, 2019). Bu süreç sadece kişinin değil, aynı zamanda toplumun da gelişebilmesi ve birikimlerini geleceğe taşıyabilmesi anlamında büyük önem taşır. Elbette ki öğretmenler, eğitim sisteminin temel aktörleri olarak bu sürecin tüm aşamalarında kritik bir rol üstlenirler.

Okullar faaliyetlerini belli paydaşlar üzerinden sürdürür. Bu paydaşlar içinde doğrudan görev ve sorumlulukları bulunan öğretmenler, en ön planda yer alırlar. Sürecin sağlıklı işlemesi ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi, büyük ölçüde öğretmenlerin sahip oldukları yeterliklerle ilişkilidir (Ekinci, 2011: 53, 54). Öğretmen yeterlikleri öğretmenin mesleğini icra ederken etkili ve verimli olabilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlar şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2017). Bu yeterlikler genel olarak konu alanı bilgisi, mesleki bilgi ve genel kültür olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir (Çelik vd., 2019). Alan bilgisi ve mesleki bilgi, öğretmenler için önemli yeterlikleri ifade ederken; genel kültür düzeyi ise bu yeterlikleri tamamlayan bir unsur olarak değerlendirilebilir. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Temel Kanunu'nda (METK) düşünülen, verimli, geniş dünya görüşüne sahip, milli değerleri kazanan ve benimseyen, her yönüyle dengeli ve sağlıklı kişilik oluşturmuş, yapıcı ve yaratıcı (METK, 1973: madde 2) bireylerin topluma kazandırılması hedef olarak belirlenmiştir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi salt bilgi aktarımıyla olanaklı değildir, nitelikli bir eğitim gerektirir. Bu nitelikli eğitim ancak kendisini iyi yetiştirmiş ve yüksek düzeyde kültürel sermaye düzeyine sahip öğretmenlerle ve onların verdiği eğitimle mümkündür (Avcı ve Yaşar, 2014).

Öğretmenler için önemli bir niteliği ifade eden kültürel sermaye kavramı, sermayenin kültür boyutunu ifade eden ve Fransız sosyolog Pierre Bourdieu tarafından kavramsal temellere oturtulan bir kavramdır. Bireysel anlamda değerlendirildiğinde kültürel sermaye; kişinin yaşadığı kültürden bilinçli veya bilinçsiz olarak kazandığı; yaşam biçimine, anlayışına, iş yapma şekline ve genel olarak benliğine kattığı her şeyi ifade eder (Avcı, 2015). Bourdieu, sermaye türleri içerisinde özellikle eğitim alanında kültürel sermaye kavramına önemli bir yer vermiştir. Ona göre kültürel sermaye, akademik başarıyı etkileyen temel sermaye türüdür. Toplumdaki sınıfsal farklılıklar ve bu farklılıklardan kaynaklanan eğitimdeki eşitsizliklerin temelinde de kültürel sermaye kavramı yer alır (Bahadır, 2020). Bourdieu (1986), kültürel sermayeyi üç biçimde ele almıştır: beden ve zihnin uzun süreli eğilimlerini ifade eden bedenselleştirilmiş biçim, kültürel eşyalara dönüşmüş halde bulunan nesnelleştirilmiş biçim (Throsby, 1999) ve alınan eğitim sonucu elde edilen diploma, sertifika vb. şeklinde ortaya çıkan kurumsallaştırılmış biçim. Okullar, kurumsallaştırılmış kültürel sermayenin doğrudan sağlayıcısı ve genel olarak kültürel sermayenin taşıyıcısı ve aktarıcısı rolünü üstlendiği için, okullarda görev yapan öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliğine sahip olması büyük önem taşır (Tösten vd., 2017).

Öğretmenler mesleklerini icra ederken gelişim, verimlilik ve başarı anlamında kendilerini olumlu yönde etkileyen bir diğer önemli nitelik ise psikolojik sermayedir (Çetinkaya, 2021). Psikolojik sermaye, hem bireylerin kişisel gelişim ve performansını artıran hem de örgütlerin yüksek performans, yatırım getirisi ve rekabet avantajı elde etmesini sağlayan bir kaynaktır (Çetin vd., 2013). Temellerini pozitif psikoloji ve pozitif örgütsel davranış yaklaşımlarından alan bu kavram, verimlilik anlamında çalışanları olumlu yönde etkileyen özellikleri ifade eder (Tösten, 2015). Psikolojik açıdan pozitif yönlere odaklanan psikolojik sermaye, öğretmenlerin motivasyonlarını, başarılarını, problem çözme becerilerini, iş tatminlerini, örgütsel bağlılıklarını, örgütsel vatandaşlık davranışlarını ve performanslarını olumlu yönde etkileyebilecek bir potansiyele sahiptir (Tösten ve Özgan, 2014). Yapılan çalışmalarda da psikolojik sermayenin çalışan mutluluğu, iş tatmini, performans, örgütsel bağlılık gibi değişkenlerle ilişkili olduğu ve bu kavramları pozitif yönde etkilediği gösterilmiştir (Oruç ve Kutanis, 2014). Bu etkiler, okulların hedeflerini gerçekleştirebilmeleri adına öğretmenler için büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak, öğretmenlerin sahip oldukları kültürel sermaye ve psikolojik sermaye düzeyleri, toplumların gelişimi ve toplumlar arası rekabette fark yaratmak adına önemli güç unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatür incelendiğinde Türkiye'de son yıllarda öğretmenlerin kültürel sermaye ve psikolojik sermaye düzeylerine ilişkin yapılan çalışmalarda artış olduğu, görülmüştür. Yapılan bazı çalışmaların sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin öğretmen yetkinlikleri, çokkültürlü eğitime yönelik tutumları, yaşam boyu öğrenme eğilimleri, sosyal sorumluluk temelli düzeyleri, örgütsel sosyalleşme düzeyleri, kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri üzerinde farklı düzeylerde bir etkisi olduğu görülmüştür (Gökalp, 2018; Güleç, 2019; Aydın, 2020; Bucak, 2019; Etiz, 2019; Toprakçı, 2021). Öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerinin ise örgütsel destek düzeyleri, iş doyumu, psikolojik iyi oluş, örgütsel bağlılık düzeyleri, otantik liderlik, toksik liderlik, örgütsel sessizlik, örgütsel yabancılaşma, örgütsel vatandaşlık, örgütsel özdeşleşme, duygusal zekâ, işe bağlılık düzeyi, iş yaşam kalitesi, okul etkililiği, problem çözme becerileri gibi birçok niteliklere farklı düzeylerde etki ettiği görülmüştür (Büyükgöze, 2014; Kurt, 2018; Bahadır, 2018; Korkmaz, 2014; Keser, 2013; Zenginoğlu, 2021; Şener, 2021; Tunçman, 2019; Çiftçi, 2019; Demir, 2019; Aslan, 2017; Anık, 2018; Dilsiz, 2018; Kabasin, 2019; Yazkan, 2020).

Bu bulgular, öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermaye düzeylerinin pek çok bireysel ve örgütsel değişkenle ilişkili olduğunu ve ampirik araştırmalarda giderek önem kazandığını göstermektedir. Ancak, demografik değişkenlerin (cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, okul öncesi eğitim alma durumu) öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermaye düzeylerine etkisini inceleyen araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu

durum, meta-analiz gibi yöntemlerle farklı araştırmaların sonuçlarını birleştirerek genel bir bakış ağısı elde etmeyi gerekli kılmıştır. Yukarıdaki tüm ağıklamalar temelinde bu araştırmada demografik değişkenlerin öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermayelerini nasıl etkilediği temel problem olarak ele alınmıştır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışma, öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermaye düzeylerine demografik değişkenlerin etkisini meta-analiz yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yöntemle, farklı çalışmaların sonuçlarını birleştirerek demografik değişkenlerin etkisine dair daha kapsamlı ve güvenilir bir bakış ağısı elde etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeyleri üzerinde cinsiyet, eğitim düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumunun; psikolojik sermaye düzeyleri üzerinde ise cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durumun etkisi incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın hipotezi

Çalışmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki hipotezler (H) meta analitik analizle test edilmiştir;

- H₁. Öğretmenlerin cinsiyetleri kültürel sermaye düzeylerini etkilemektedir.
- H₂. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri kültürel sermaye düzeylerini etkilemektedir.
- H₃. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim alma durumları kültürel sermaye düzeylerini etkilemektedir.
- H₄. Öğretmenlerin cinsiyetleri psikolojik sermaye düzeylerini etkilemektedir.
- H₅. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri psikolojik sermaye düzeylerini etkilemektedir.
- H₆. Öğretmenlerin medeni durumları psikolojik sermaye düzeylerini etkilemektedir.

1.3. Araştırmanın önemi

Toplumlar arası rekabetin yoğun bir şekilde yaşandığı günümüzde, okullar toplumları bu rekabet ortamında güçlü kılabilecek öncü kurumlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, okulların işlevlerini doğrudan yerine getiren öğretmenlerin sahip olduğu nitelikler büyük önem taşır. Öğretmenlerin okulun amaçlarını gerçekteştirebilmeleri, görevlerini bilgili, bilinçli, sağlıklı ve verimli bir şekilde yerine getirmeleriyle mümkün olacaktır. Öğretmenlerin sahip olduğu kültürel sermaye ve psikolojik sermaye, onları bu hedeflere ulaşmada destekleyebilecek önemli nitelikler arasında sayılabilir. Öğretmenlerin kültürel sermaye ve psikolojik sermayelerine yönelik yapılan araştırmalar, bu iki sermaye türünün öğretmenleri hem bireysel hem de örgütsel düzeyde olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretmenlerin kültürel sermaye ve psikolojik sermaye düzeylerine ilişkin daha fazla çalışma yapılmasını önemli hale getirmektedir. Yapılacak bu tür çalışmalar, eğitim alanına değerli katkılar sunacak ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyecektir.

Meta-analiz yöntemi sayesinde, farklı çalışmalardan elde edilen bulgular bir araya getirilerek daha güçlü ve genellenebilir sonuçlara ulaşılabilmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda Türkiye örnekleminde öğretmenlerin kültürel sermaye ve psikolojik sermaye düzeylerini meta analiz yöntemiyle inceleyen çalışmalara ulaşılamamıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları kültürel ve psikolojik sermayelerinin hangi bireysel değişkenler tarafından etkilendiğine dair yapılan bağımsız araştırmaların meta analiz yöntemiyle birleştirilmesi, literatürdeki bu önemli boşluğu dolduracak ve büyük resmin daha net bir şekilde görünmesini sağlayacaktır. Bu yönüyle çalışma, öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermayesine ilişkin daha kapsamlı bir anlayış sunabilir. Bu çalışma sonuçları ile hangi demografik değişkenin ne denli etki düzeyine sahip olduğu anlaşılacaktır. Ayrıca bu çalışma, yeni araştırmacılara kültürel ve psikolojik sermaye alanında yeni araştırma fikirleri geliştirme, meta-analiz yöntemini uygulama, kapsamlı literatür taraması yapma, veri analizi ve politika oluşturma konularında ışık tutacağı düşünölmektedir. Çalışmanın sonuçları, eğitimciler ve politika yapımcılar için öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermayelerini geliştirmeye yönelik politikalar ve uygulamalar oluşturmada veriye dayalı bir çerçeve sunabilir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmadaki sınırlılıklar şu şekildedir;

- A. Kültürel sermaye ve psikolojik sermaye konularında dâhil edilen çalışmaların yapılacak meta analiz için bazı nicel bilgilerin (örneklem sayısı, aritmetik ortalama, t testi sonucu) içermesi,
- B. Yurtiçinde yapılan çalışmalardan oluşması,
- C. Katılımcıların öğretmenlerden oluşması.
- D. Meta-analize dâhil edilen çalışmaların 2012-2022 yılları arasında yapılan çalışmalardan oluşması.

1.5. Kavramsal çerçeve

Bu bölümde sermaye, kültür ve kültürel sermaye, psikoloji, pozitif psikoloji ve pozitif psikolojik sermaye kavramları açıklanacaktır.

1.5.1. Sermaye kavramı

Sermaye kavramı "bir borcun anaparası" anlamına gelen Farsça kökenli bir kelime olup, sar (baş) ve mâye (para) sözcüklerinin birleşiminden oluşur (Etimoloji Türkçe, 2021). Sermaye kavramına ilişkin literatürde farklı tanımlamalara rastlamak mümkündür. Sürmeli (2009: 240) sermaye kavramını "doğada serbest biçimde bulunmayan fakat insan tarafından üretilmiş üretim araçları" şeklinde tanımlarken Yazıcı (2001: 176) ise "işletmenin amacına ve üretim faaliyetlerine uygun olarak toplanmış maddi ve gayri maddi varlıkların tümü" şeklinde tanımlamıştır. Buna paralel olarak bu kavram halk arasında kişiye ait "mal-mülk", "para", "servet" gibi anlamlarda kullanıldığı söylenebilir. Aynı şekilde Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde de sermaye "1. Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı, anamal, başmal, kapital, meta, resülmal: 2. Varlık, servet" şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2021).

Yapılan tanımlamaların ağırlıklı olarak iktisadi-ekonomik anlamlar taşıdığı söylenebilir. Ancak, son yıllarda sermaye kavramı, sosyal sermaye, kültürel sermaye, psikolojik sermaye ve insan sermayesi gibi kavramların ortaya çıkmasıyla birlikte daha geniş bir anlam kazanmıştır. Bu yeni yaklaşımlar, sermayenin sadece ekonomik bir değer değil, aynı zamanda sosyal ilişkiler, kültürel birikim ve insan yetenekleri gibi toplumsal ve bireysel gelişimi etkileyen önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır.

1.5.2. Kültür kavramı ve kültürel sermaye

Kültür kavramının ortaya çıkışı ile ilgili düşünceler incelendiğinde tarım ile ilgili olan anlamlar üzerinde görüş birliği vardır (Oğuz, 2011). Kültürün etimolojik olarak kökenleri incelendiğinde, Latince’de “tarım” anlamına gelen “Cultura” kelimesine dayandığı, daha sonra batı dillerinde “Culture” şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Bu kelimenin Osmanlıcadaki karşılığı ise “Hars” kelimesidir (Çeçen, 1996: 11). TDK sözlüğünde kültür; tarihsel ve toplumsal gelişim sürecinde ortaya çıkarılan maddi ve manevi değerlerin tümü; bu değerleri ortaya çıkarmada, sonraki kuşaklara aktarımda kullanılan, insanların çevresindeki doğal ve toplumsal unsurlara karşı egemenlik ölçüsünü gösteren bütün araçlar şeklinde ifade edilir (TDK, 2021). Genel olarak herkesin bilmesi ve uyması beklenen bilgi, yetenek ve görgü kültürü temsil etmektedir (İpek, 2019: 71). Esas olarak aydınlanma çağında ortaya çıkan kültür kavramının asıl yaratıcısı Alman filozof Herder’ e göre kültür ulus, halk ya da toplulukların yaşam tarzıdır. Herder’ in bu tanımlaması günümüzdeki kültür görüşüne geline yoldaki en önemli kilometre taşı oluşturur. Kültürün bir diğer önemli tanımı İngiliz antropolog E. B. Taylor tarafından 1871 yılında yapılmıştır. Taylor kültür kavramını “bilgileri, inançları, sanatı, ahlakı, yasaları, gelenekleri ve toplumun bir üyesi olarak insanın edindiği bütün öteki eğilim ve alışkanlıkları içeren kompleks bütün” şeklinde ifade etmiştir (Cevizci, 1999: 536).

Kültürel sermaye kavramı ise sermayenin kültür boyutunu ifade eden, Fransız Sosyolog Pierre Bourdieu tarafından dile getirilen ve kavramsal temellere oturtulan bir kavramdır. Bireysel anlamda değerlendirildiğinde kültürel sermaye kişinin yaşadığı kültürden istemli veya istemsiz kazandığı; yaşam biçimine, anlayışına, iş yapma şekline, hülasa benliğine kattığı her şeyi ifade etmektedir (Avcı, 2015). Kişinin doğumundan itibaren edinmeye başladığı, okul ve aile başta olmak üzere sosyal yaşamı içinde pekiştirdiği tüm donanımlar onun kültürel sermayesini ifade etmektedir (Yüce, 2007). Geniş bir ifadeyle kişinin eğitim “diğer bir ifadeyle -sosyalleşme” sürecinde elde ettiği birikimlerin toplamıdır (Ünal, 2013). Bourdieu sermaye türleri içerisinde, özellikle de eğitim alanında kültürel sermaye kavramını önemli bir noktada konumlandırmıştır. Ona göre kültürel sermaye akademik başarıyı etkileyen asıl sermaye türüdür. Toplumdaki sınıfsal farklılıklar ve bundan doğan eğitimdeki eşitsizliklerin temelinde de kültürel sermaye kavramı bulunur (Bahadır, 2020). Bourdieu (1986) kültürel sermayeyi üç biçimde ele almıştır. Bunlar beden ve zihnin uzun süreli yatkinlıklarını ifade eden bedenselleştirilmiş biçimi, kültürel eşyalara dönüşmüş halde bulunan (Throsby, 1999) nesnelleştirilmiş biçimi ve alınan eğitim sonucu elde edilen diploma, sertifika vb şeklinde ortaya çıkan kurumsallaştırılmış biçimdir.

1.5.3. Psikoloji kavramı, pozitif psikoloji ve pozitif psikolojik sermaye

İnsan davranışlarının ve zihinsel süreçlerinin bilimsel incelemesi (Gerrig ve Zimbardo, 2012: 2) şeklinde tanımlanan psikoloji, günümüzde var olan birçok bilimsel disiplinlerden en eskileri arasında yer almaktadır. İnsanoğlu eskiden beri davranışlarından ve insan doğasına ait kurgulardan etkilenerek bunlarla ilgili birçok felsefi ve teolojik görüşler ortaya koymuştur. M.Ö. 4 ve 5. yüzyıllara kadar dayanan dönemlerde bile Platon, Aristo gibi filozoflar, günümüz psikologlarının ilgilendikleri pek çok sorunla uğraşmışlardır (Schultz ve Schultz, 2007: 25). Fakat psikolojinin bilimsel olarak ortaya çıkışı, 1879 yılında Almanya’ nın Leipzig Şehrinde Wilhelm Wundt’ un “Psikoloji Laboratuvarı” nı kurması ile başlamaktadır (Schultz ve Schultz, 2007: 27; Karakelle, 2014). Modern psikoloji 1879 yılında kurulan yeni bir bilim alanı olsa da felsefi temelleri daha eskilere dayanmaktadır (Bakırtaş, 2020). Psikolojinin bilim olarak ortaya çıkışı ise esas olarak insan davranışlarının ve zihinsel süreçlerin anlaşılması ve bilimsel yöntemlerle açıklanması çabasına dayanmaktadır (Ertürk, 2017). Psikoloji bilimi ruhsal olayların, ruh ya da zihinle ilgili fenomen ve olayların bilimidir. Zihnin yapısını ve işlevlerini konu edinen, davranış bilimi olarak da tanımlanan psikoloji, felsefeden ve tıp biliminden oldukça etkilenmiştir. Zihin, irade ve bilgi ile ilgili problemleri felsefeden miras alırken; yapılan, düşünülen ve hissedilene yönelik açıklamanın, biyoloji ve fizyoloji bilimlerine ait terimlerle ifade edilmesi görüşünü almıştır (Cevizci, 1999: 717). Psikoloji biliminin üç misyonu bulunur (Seligman, 2002). Bunlar;

1. Ruhsal hastalıkları tedavi etmek,
2. İnsan hayatını daha anlamlı ve daha üretken kılmak,
3. İnsanların güçlü yönlerini, potansiyellerini ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlamaktır.

Dünya Savaşı sonrası süreçte psikoloji biliminin patolojik yönü ön plana çıkmış, bahsi geçen psikolojinin ruhsal hastalıkları tedavi etme misyonu ağırlık kazanarak diğer iki misyonun ihmal edildiği bir sürece girilmiştir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Bu süreçte psikologlar tüm dikkatlerini ruhsal sorunlar yaşayan insanlara yönelik tanı ve tedavilerine vermek durumunda kalmıştır. Söz konusu dönemde psikoloji alanında yapılan 200.000 makale incelendiğinde de bunlardan 80.000’ i depresyon, 65.000’ i anksiyete, 20.000’ i korku ve 10.000’ i kırgınlık ile ilgili çalışmalar olduğu; bu 200.000 çalışmadan sadece 1000’ inin olumlu kavramlar ve insanların yetenekleriyle ilgili olduğu görülmüştür (Luthans, 2002). Bu da o dönemde yapılan çalışmaların yalnızca % 0,05’ inin olumlu yönlere odaklanan çalışmalar olduğunu göstermektedir. Bu durum, pozitif psikoloji kavramının ortaya çıkmasında da önyak olmuştur. Pozitif psikoloji kavramı ilk defa 1954 yılında Abraham Maslow tarafından kullanılmıştır. Maslow, psikoloji biliminin insanların sorunlu yönlerine odaklanmakta başarılı olduğunu, yalnız bireyin potansiyeli ve güçlü yönleriyle yeterince ilgilenmediğini ve pozitif duygular üzerinde yeterince çalışılmadığını savunmuştur (Güngör, 2017). Maslow ile birlikte Carl Rogers, Erich Fromm gibi hümanist psikologların da pozitif psikoloji konusunda katkıları olmuştur (Çimen, 2015). Pozitif psikolojinin tarihsel gelişim sürecinde birçok bilim adamının bu alana katkısı olmasına karşın pozitif psikolojinin esas kurucusu Martin Seligman ismi kabul edilmektedir (Demir ve Türk, 2020).

21 Ağustos 1999 tarihinde dönemin APA başkanı Martin Seligman, Massachusetts/Boston’da 107. yıllık toplantısında pozitif psikoloji kavramının ilk nüvelerini psikoloji dünyasına tanıtmıştır (Bulut ve Subaşı, 2020: 3). Seligman, psikoloji biliminin insanın normal olmayan yönleri

üzerinde yoğunlaştığı, dolayısıyla insanın güçlü ve olumlu yönlerinin ihmal edilerek geliştirmeye yönelik bir çaba göstermediğine dikkat çekmiş; psikoloji biliminin insanları daha mutlu, başarılı ve gelecekte daha iyi olabileceklerini öğretmek amacıyla kullanılması gerektiğini vurgulayarak "pozitif psikoloji" kavramını ortaya koymuştur (Linley vd., 2006). Pozitif psikoloji hareketinin etkisiyle ortaya çıkan "Pozitif Düşünce Sistemi" ve "Pozitif Örgütsel Davranış", insan kaynakları alanını etkilemesi neticesinde "Pozitif Psikolojik Sermaye" kavramı doğmuştur. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geline süreçte sermaye algısına ilişkin yaşanan değişim, pozitif psikolojik sermayenin de fark edilmesinde ve önem kazanmasında etkili olmuştur (Tösten, 2015). Pozitif psikolojik sermaye, zorlukların üstesinden gelme inancı, başarıya dair olumlu beklentiler ve zorlu hedefleri başarma yeteneği ile tanımlanabilir. Bu durum, bireyin karşılaştığı problemleri aşma konusunda olumlu bir zihinsel duruma sahip olmasını ifade eder (Avey vd., 2008: 54).

Psikolojik sermayenin temelinde pozitif psikoloji, Alex Stajkovic' in "İş Motivasyonu Teorisi" ve Albert Banduranın "Sosyal Biliş Teorisi" bulunmaktadır (Peterson vd., 2011). Luthans vd. (2004) pozitif psikoloji ve pozitif örgütsel davranış fikirlerinden yola çıkarak bireylerin pozitif güçlerine odaklanan "pozitif psikolojik sermaye" kavramını literatüre kazandırmışlardır. Luthans vd. (bu kavramı ortaya koyarken bireylerin ekonomik, sosyal ve beşeri sermayelerinin özelliklerini, benzerliklerini ve farklılıklarını analiz etmiş; psikolojik sermayenin ölçülebilir, geliştirilebilir ve yönetilebilir bir yapıda olduğunu tespit etmişlerdir. 2005 yılına gelindiğinde ise psikolojik sermayenin rekabet avantajı sağlanması konusunda sosyal ve beşeri sermayenin ötesinde bir kavram olduğunu ortaya koymuşlardır (Zhao ve Hou, 2009).

Bireyin olumlu psikolojik gelişimini ifade eden pozitif psikolojik sermaye şu şekilde karakterize edilir (Luthans vd., 2007: 3);

1. Zorlu görevlerde gereken çabayı gösterebileceğine olan güven (özyeterlilik),
2. Şimdi ve gelecekte başarılı olabilme inancı (iyimserlik),
3. Amaca yönelik azim göstermek, gerektiğinde başarıya ulaşmak için hedefe giden yeni yollar keşfetmek (umut),
4. Zorluklara ve sıkıntılara karşı direnebilme, ayakta durabilme ve sonuçta başarıyı elde etme (dayanıklılık).

Psikolojik sermaye, örgütlerde rekabet avantajının sağlanması konusunda diğer sermaye türlerine göre daha etkilidir (Luthans ve Youssef, 2004). Beşeri sermayenin "Ne biliyorsun?" sorusu ile sosyal sermayenin "Kimi tanıyorsun?" sorusunun ötesinde, psikolojik sermaye "Kimsin?" sorusuyla bireyin kim olduğuyla ve ne olabileceği ile ilgilenmektedir (Luthans vd., 2004).

2. Yöntem

Bu bölümde çalışma deseni, tarama stratejisi ve araştırmaya dahil etme/çıkarma kriterleri, verilerin analizi ve yayın yanlılığı hakkında bilgi verilecektir.

2.1. Çalışma deseni

Bu çalışma öğretmenlerin farklı demografik özelliklerinin (cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumları) kültürel sermayeleri ile psikolojik sermayeleri üzerindeki etkilerini test etmek amacıyla nicel araştırma yaklaşımına dayalı yöntemlerden olan meta analiz deseniyle yapılandırılmıştır. Meta analiz, herhangi bir konuda yapılmış birbirinden bağımsız çalışmaların ulaştığı nicel sonuçları birleştirerek analiz etme ve yorumlama fırsatı sunar (Lipsey ve Wilson, 2001). Böylelikle ilgili araştırma olgusuna ilişkin büyük resmin anlaşılmasına yönelik etki değerlerine ulaşılması mümkün olmaktadır.

2.2. Tarama stratejisi ve dahil etme/çıkarma kriterleri

Bu meta-analiz çalışmasında dâhil edilecek araştırmaları belirlemek amacıyla öncelikle, Türkiye' deki akademik çalışmaların arşivlendiği YÖK ve ULAKBİM veri tabanlarında literatür taraması gerçekleştirildi. Bununla birlikte Google Akademik, EBSCO ve SOBİAD veri tabanları da eklenerek tarama kapsamı genişletilmiştir. Araştırmada dâhil edilme ölçütleri aşağıdaki gibidir;

1. Araştırmanın Türkiye sınırları içerisindeki örneklem grubundan oluşması
2. Örneklem grubunu öğretmenlerin oluşturması
3. Bağımsız gruplarda etki büyüklüğünü hesaplamak için gerekli olan istatistiksel veriler içermesi, (\bar{x} , n, ve t skorları).
4. Dâhil edilecek makalelerin hakemli dergilerde yayınlanmış olması.

Meta-analize dâhil edilecek çalışmalara ulaşmak için yapılan taramalarda kültürel sermaye ve psikolojik sermaye terimleri temel alınır; kültür, sermaye, pozitif psikoloji terimleri de kullanılarak anahtar kelime, başlık ve özet alanına indirgenen tarama işlemi yapılmıştır. İlgili değişkenlere ilişkin araştırma sayısının sınırlılığı nedeniyle taramalarda herhangi bir zaman sınırlamasına gidilmemiştir. Tarama 14.02.2022 tarihinde son bulmuştur.

2.3. Verilerin analizi

Verilerin analizi kısmında öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin cinsiyet, eğitim düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerinin etki büyüklükleri; psikolojik sermaye düzeylerinin cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum değişkenlerinin etki büyüklükleri incelenmiştir. İstatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi için, 05 anlamlılık değeri kullanılmıştır.

Meta analizde elde edilen etki büyüklüğü, bir çalışmadaki ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek için kullanılan standart bir ölçümdür. (Borenstein vd. 2013). Meta analiz çalışmalarında etki büyüklüklerinin hesaplanmasında Hedges's g ve Cohen's d katsayıları kullanılmaktadır. Formülleri farklı olmasına rağmen iki katsayıdan da alınan sonuçlar benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada etki büyüklüğü olarak iki ortalama arasındaki farkı standartlaştıran (Dinçer, 2014) Cohen-d değerinden yararlanılmıştır. Thalheimer ve Cook (2002; akt. Dinçer ve Güçlü, 2013) tarafından meta analizdeki etki büyüklüklerinin düzey sınıflandırması aşağıda verildiği gibi düzenlenmiştir.

1. $-0,15 \leq$ etki katsayısı $< 0,15$ önemsiz düzeyde
2. $0,15 \leq$ etki katsayısı $< 0,40$ düşük düzeyde
3. $0,40 \leq$ etki katsayısı $< 0,75$ orta düzeyde
4. $0,75 \leq$ etki katsayısı $< 1,10$ geniş düzeyde
5. $1,10 \leq$ etki katsayısı $< 1,45$ çok geniş düzeyde
6. $1,45 \leq$ etki katsayısı mükemmel düzeyde

Meta analiz çalışmalarında sabit (Fixed) etki modeli ve rassal (Random) etki modeli olmak üzere iki temel model bulunur. Sabit etki modelinde, dâhil edilen çalışmaların evren büyüklüklerinin eşit olduğu ve dolayısıyla standart sapmalarının sıfıra eşit olduğu varsayılırken; rassal etki modelinde ise bu çalışmaların evren büyüklüklerinin farklı olduğu ve standart sapmalarının sıfıra eşit olmadığı kabul edilir. Hangi etki modelinin kullanılacağı karar vermek için evren büyüklüğünü değerlendirmek gerekmektedir (Çoğaltay, 2014; Dinçer, 2014). Şartlar göz önünde bulundurulduğunda evren büyüklüklerinin farklı olduğu değerlendirilerek rassal etki modeli kullanılmıştır.

2.4. Yayın yanlılığı

Meta analiz yönteminde karşılaşılan, meta analiz sonuçlarını etkileyen en önemli problemlerden biri yayın yanlılığıdır. Belli bir sonuca odaklanma, dar bir tarama stratejisi, değerlendirmeye tabi tutulmamış çalışmaların dâhil edilmesi gibi birçok nedenden dolayı yayın yanlılığı sorunu ortaya çıkabilmektedir (Dinçer, 2014). Meta analiz yönteminde yayın yanlılığının olup olmadığını test etmek için e.g., .fail-safe N, Duval ve Tweedie's Trim ve Fill gibi bir çok yöntem mevcuttur. Bu çalışmada yayın yanlılığı Duval Tweedie's Trim ve Fill yöntemiyle test edilmiş olup sonuçlar aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1. Kültürel sermaye boyutuna ait Duval ve Tweedie's Trim ve Fill testleri sonuçları.

Değişkenler	Çıkarılmış Çalışma (Sağ)	Nokta tahmini	CI (Güven Aralığı)		Q
			Alt Limit	Üst Limit	
Cinsiyet-Entelektüel Birikim					
Gözlenen Değerler		-0,00440	-0,17	0,16	21,27
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,00440	-0,17	0,16	21,27
Cinsiyet-Katılım					
Gözlenen Değerler		-0,06858	-0,21	0,07	14,36
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,06858	-0,21	0,07	14,36
Cinsiyet-Kültürel Bilinç					
Gözlenen Değerler		0,04685	-0,13	0,23	24,58
Düzeltilmiş Değerler	0	0,04685	-0,13	0,23	24,58
Cinsiyet-Kültürel Potansiyel					
Gözlenen Değerler		-0,00080	-0,20	0,20	30,88
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,00080	-0,20	0,20	30,88
Cinsiyet- Genel					
Gözlenen Değerler		0,04985	-0,12	0,22	32,00
Düzeltilmiş Değerler	0	0,04985	-0,12	0,22	32,00
Eğitim Düzeyi-Entelektüel Birikim					
Gözlenen Değerler		-0,22059	-0,73	0,29	53,97
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,22059	-0,73	0,29	53,97
Eğitim Düzeyi-Katılım					
Gözlenen Değerler		-0,22431	-0,52	0,07	18,06
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,22431	-0,52	0,07	18,06
Eğitim Düzeyi-Kültürel Bilinç					
Gözlenen Değerler		-0,11992	-0,64	0,40	56,22
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,11992	-0,64	0,40	56,22
Eğitim Düzeyi-Kültürel Potansiyel					
Gözlenen Değerler		-0,05058	-0,52	0,42	45,29
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,05058	-0,52	0,42	45,29
Eğitim Düzeyi-Genel					
Gözlenen Değerler		-0,22579	-0,77	0,32	60,28
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,22579	-0,77	0,32	60,28
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu-Entelektüel Birikim					
Gözlenen Değerler		0,31650	-0,04	0,67	36,72
Düzeltilmiş Değerler	0	0,31650	-0,04	0,67	36,72
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu-Katılım					
Gözlenen Değerler		0,43947	-0,11	0,98	84,57
Düzeltilmiş Değerler	0	0,43947	-0,11	0,98	84,57
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu-Kültürel Bilinç					
Gözlenen Değerler		0,33118	-0,07	0,73	46,83
Düzeltilmiş Değerler	0	0,33118	-0,07	0,73	46,83

Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu-Kültürel Potansiyel					
Gözlenen Değerler		0,30035	-0,04	0,64	34,06
Düzeltilmiş Değerler	0	0,30035	-0,04	0,64	34,06
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu-Genel					
Gözlenen Değerler		0,39259	-0,05	0,83	56,10
Düzeltilmiş Değerler	0	0,39259	-0,05	0,83	56,10

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, trim ve fill testi sonuçları, kültürel sermaye değişkenine ilişkin meta-analize dâhil edilen araştırmalarda herhangi bir yayın yanlılığına ilişkin bir kanıt olmadığını göstermiştir.

Tablo 2. Psikolojik sermaye boyutuna ait Duval ve Tweedie's Trim ve Fill testleri sonuçları.

Değişkenler	Çıkarılmış Çalışma (Sağ)	Nokta tahmini	CI (Güven Aralığı)		Q
			Alt Limit	Üst Limit	
Cinsiyet-Umut					
Gözlenen Değerler		-0,00539	-0,05	0,04	28,67
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,00539	-0,05	0,04	28,67
Cinsiyet-Öz Yeterlilik					
Gözlenen Değerler		0,00139	-0,05	0,05	45,24
Düzeltilmiş Değerler	0	0,00139	-0,05	0,05	45,24
Cinsiyet-Psikolojik Dayanıklılık					
Gözlenen Değerler		-0,02328	-0,08	0,04	53,96
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,02328	-0,08	0,04	53,96
Cinsiyet-İyimserlik					
Gözlenen Değerler		-0,00456	-0,05	0,04	37,71
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,00456	-0,05	0,04	37,71
Cinsiyet-Güven					
Gözlenen Değerler		0,06544	0,006	0,12	16,48
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,23786	0,006	0,12	16,48
Cinsiyet-Dışadönüklük					
Gözlenen Değerler		-0,01385	-0,07	0,04	17,73
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,01385	-0,07	0,04	17,73
Cinsiyet- Genel					
Gözlenen Değerler		-0,00351	-0,05	0,04	49,13
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,00351	-0,05	0,04	49,13
Eğitim Düzeyi-Umut					
Gözlenen Değerler		-0,16077	-0,31	-0,002	34,47
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,16077	-0,31	-0,002	34,47
Eğitim Düzeyi-Öz Yeterlilik					
Gözlenen Değerler		-0,10998	-0,24	0,02	25,69
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,10998	-0,24	0,02	25,69
Eğitim Düzeyi-Psikolojik Dayanıklılık					
Gözlenen Değerler		-0,12971	-0,36	0,10	74,07
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,26130	-0,47	-0,05	104,95
Eğitim Düzeyi-İyimserlik					
Gözlenen Değerler		-0,04330	-0,18	0,09	27,78
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,04330	-0,18	0,09	27,78
Eğitim Düzeyi-Güven					
Gözlenen Değerler		-0,17312	-0,30	-0,03	6,36
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,17312	-0,30	-0,03	6,36
Eğitim Düzeyi-Dışadönüklük					
Gözlenen Değerler		-0,17150	-0,44	0,09	25,24
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,17150	-0,44	0,09	25,24
Eğitim Düzeyi- Genel					
Gözlenen Değerler		-0,11441	-0,27	0,04	51,03
Düzeltilmiş Değerler	0	-0,11441	-0,27	0,04	51,03
Medeni Durum-Umut					
Gözlenen Değerler		0,04890	-0,04	0,14	19,68
Düzeltilmiş Değerler	0	0,04890	-0,04	0,14	19,68
Medeni Durum-Öz Yeterlilik					
Gözlenen Değerler		0,05602	-0,05	0,16	27,11
Düzeltilmiş Değerler	0	0,05602	-0,05	0,16	27,11
Medeni Durum-Psikolojik Dayanıklılık					
Gözlenen Değerler		0,09195	-0,0007	0,18	18,51
Düzeltilmiş Değerler	0	0,09195	-0,0007	0,18	18,51

Medeni Durum-İyimserlik					
Gözlenen Değerler		0,07145	-0,02	0,16	19,45
Düzeltilmiş Değerler	0	0,07145	-0,02	0,16	19,45
Medeni Durum-Güven					
Gözlenen Değerler		0,03756	-0,04	0,12	5,66
Düzeltilmiş Değerler	0	0,03756	-0,04	0,12	5,66
Medeni Durum-Dışadönüklük					
Gözlenen Değerler		0,03919	-0,54	0,13	7,32
Düzeltilmiş Değerler	0	0,03919	-0,54	0,13	7,32
Medeni Durum- Genel					
Gözlenen Değerler		0,07746	-0,0002	0,15	23,04
Düzeltilmiş Değerler	0	0,07746	-0,0002	0,15	23,04

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, trim ve fill testi sonuçları, psikolojik sermaye değişkenine ilişkin meta-analize dâhil edilen araştırmalarda herhangi bir yayın yanlılığına ilişkin bir kanıt olmadığını göstermiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde meta-analiz çalışmasının sonucunda elde edilen bulgular açıklanacaktır.

3.1. Araştırma verilerine ait betimleyici istatistikler

Aşağıda ayrı ayrı tüm demografik değişkenler açısından meta analitik fark analizine dâhil edilen çalışma sayılarına ilişkin frekans değerleri sunulmuştur.

Tablo 3. Yayın türüne göre meta-analize dâhil edilen çalışmalara ait frekans tablosu.

Yayın Türü	Kültürel Sermaye			Psikolojik Sermaye		
	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	O.Ö.E. Alma Durumu	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum
Y. L. Tezi	4	3	3	26	14	13
Dr. Tezi	1	1	1	1	-	1
Makale	1	-	-	4	-	1

Yukarıdaki tablo incelendiğinde meta-analize dâhil edilen psikolojik sermaye konulu çalışmaların kültürel sermaye konulu çalışmalara göre daha yoğun olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca hem kültürel sermaye hem de psikolojik sermaye için meta-analize dâhil edilen çalışmaların büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu görülmüştür. Araştırmaya dâhil edilen kültürel sermaye ve psikolojik sermaye konulu çalışmaların örneklem sayılarına ait frekans ve yüzdeler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. Örneklem sayılarına göre meta-analize dâhil edilen çalışmaların yüzdeler ve frekans tablosu.

Değişkenler		Kültürel Sermaye		Psikolojik Sermaye	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	1971	46,4	5693	52,8
	Erkek	2271	53,6	5079	47,2
Eğitim Düzeyi	Lisans	3067	88	4003	84,2
	Y. Lisans	415	12	746	15,8
Okul Öncesi Eğitim	Alan	586	17,2	-	-
	Almayan	2808	82,8	-	-
Medeni Durum	Evli	-	-	3600	63,5
	Bekâr	-	-	2071	36,5

Yukarıdaki tablo incelendiğinde hem kültürel sermaye hem de psikolojik sermaye konulu çalışmalarda kişisel faktörlerden daha çok cinsiyet faktörüne odaklanıldığı görülmektedir. Kültürel sermaye konulu çalışmalarda okul öncesi eğitim alma durumu faktörü; psikolojik sermaye konulu çalışmalarda ise eğitim düzeyi faktörü, diğer kişisel faktörlere kıyasla daha az incelenmiştir.

3.2. Öğretmenlerin kültürel sermayelerine ilişkin meta-analiz bulguları

Aşağıdaki tablolarda cinsiyetin, eğitim düzeyinin ve okul öncesi eğitim alma durumunun, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 5. Cinsiyetin öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları.

Değişken	k	N lisans	N lisansüstü	d	CI (Güven Aralığı)		p	Q
					Alt Limit	Üst Limit		
Entelektüel Birikim	5	1773	2089	-,004	-,176	,167	,960	21,27
Katılım	5	1773	2089	-,069	-,210	,073	,342	14,36
Kültürel Bilinç	5	1773	2089	,047	-,137	,231	,617	24,58
Kültürel Potansiyel	5	1773	2089	-,001	-,206	,205	,994	30,882
Genel	6	1971	2271	,050	-,125	,224	,576	32,00

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, elde edilen etki değerleri incelendiğinde cinsiyetin öğretmenlerin kültürel sermaye düzeyleri üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 6. Eğitim düzeyinin öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları.

Değişken	k	N lisans	N lisansüstü	d	CI (Güven Aralığı)		p	Q
					Alt Limit	Üst Limit		
Entelektüel Birikim	4	3067	415	-,221	-,737	,296	,403	53,97
Katılım	4	3067	415	-,224	-,525	,077	,144	18,06
Kültürel Bilinç	4	3067	415	-,120	-,647	,407	,655	56,22
Kültürel Potansiyel	4	3067	415	-,051	-,524	,422	,834	45,29
Genel	4	3067	415	-,226	-,772	,321	,418	60,28

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, analiz sonucunda elde edilen etki değerleri, öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmelerinin kültürel sermaye düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki yaratmadığını göstermektedir.

Tablo 7. Okul öncesi eğitim alma durumlarının öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları.

Değişken	k	N alan	N almayan	d	CI (Güven Aralığı)		p	Q
					Alt Limit	Üst Limit		
Entelektüel Birikim	4	586	2808	,316	-,042	,675	,083	36,72
Katılım	4	586	2808	,439	-,111	,990	,118	84,57
Kültürel Bilinç	4	586	2808	,331	-,074	,736	,109	46,83
Kültürel Potansiyel	4	586	2808	,300	-,044	,645	,088	34,06
Genel	4	586	2808	,393	-,053	,838	,084	56,10

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, elde edilen etki değerleri incelendiğinde öğretmenlerin okul öncesi eğitim alıp almamalarının kültürel sermaye düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki yaratmadığını göstermektedir.

3.3. Öğretmenlerin psikolojik sermayelerine ilişkin meta analiz bulguları

Aşağıdaki tablolarda cinsiyetin, eğitim düzeyinin ve medeni durumun, öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 8. Cinsiyetin öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları.

Değişken	k	N kadın	N erkek	d	CI (Güven Aralığı)		p	Q
					Alt Limit	Üst Limit		
Umut	25	4681	4321	-,005	-,052	,041	,820	28,67
Öz Yeterlilik	26	4989	4407	,001	-,055	,058	,962	45,24
P. Dayanıklılık	25	4681	4321	-,023	-,087	,041	,475	53,96
İyimserlik	25	4681	4321	-,005	-,058	,049	,867	37,72
Güven	15	3071	2499	,065	,007	,124	,028	16,48*
Dışadönüklük	15	3071	2499	-,014	-,075	,047	,655	17,73
Genel	31	5693	5079	-,004	-,054	,047	,891	49,13

Yukarıdaki tabloda yer alan etki değerleri incelendiğinde, öğretmenlerin cinsiyetinin, psikolojik sermaye düzeylerinin güven alt boyutunda (Q=16,48, d=0,65, p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu, ancak diğer boyutlarda anlamlı bir etki yaratmadığı görülmüştür.

Tablo 9. Eğitim düzeyinin öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları.

Değişken	k	N lisans	N lisansüstü	d	CI (Güven Aralığı)		p	Q
					Alt Limit	Üst Limit		
Umut	12	3495	615	-,161	-,319	-,002	,047	34,47*
Öz Yeterlilik	12	3495	615	-,110	-,247	,027	,115	25,69
P. Dayanıklılık	12	3495	615	-,130	-,361	,102	,272	74,07
İyimserlik	12	3495	615	-,043	-,186	,099	,551	27,78
Güven	7	2146	264	-,173	-,307	-,040	,011	6,36*
Dışadönüklük	7	2146	264	-,172	-,441	,098	,213	25,24
Genel	14	4003	746	-,114	-,275	,047	,164	51,03

Yukarıdaki tabloda yer alan etki değerleri incelendiğinde, öğretmenlerin eğitim düzeylerinin psikolojik sermayenin umut (Q=34,47, d= -,16, p<0,5) ve güven (Q=6,36, d= -,17, p<,05) alt boyutlarında anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Diğer boyutlarda ise istatistiksel olarak anlamlı bir etki gözlenmemiştir.

Tablo 10. Medeni durumun öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerine etkisine ilişkin meta-analiz bulguları.

Değişken	k	Nevli	Nbekâr	d	CI (Güven Aralığı)		p	Q
					Alt Limit	Üst Limit		
Umut	11	2675	1714	,049	-,047	,144	,316	19,68
Öz Yeterlilik	11	2675	1714	,056	-,056	,168	,328	27,11
P. Dayanıklılık	11	2675	1714	,092	-,001	,185	,052	18,51
İyimserlik	11	2675	1714	,071	-,024	,166	,141	19,45
Güven	7	1486	1298	,038	-,046	,122	,381	5,67
Dışadönüklük	7	1486	1298	,039	-,054	,133	,412	7,32
Genel	15	3600	2071	,077	-,000	,155	,051	23,04

Yukarıdaki tabloda elde edilen etki değerleri incelendiğinde, öğretmenlerin medeni durumlarının psikolojik sermaye düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki yaratmadığı anlaşılmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde öğretmenlerin kültürel ve psikolojik sermayeleri üzerine yapılan meta-analiz çalışmasının sonuçları açıklanarak tartışılacaktır.

4.1. Kültürel sermayeye ilişkin meta-analiz sonuçları ve tartışma

Kişinin doğumuyla birlikte kazandığı, okul ve aile başta olmak üzere sosyal yaşamı içinde pekiştirdiği tüm nitelikleri ifade eden (Yüce, 2007) "kültürel sermaye", eğitim örgütleri açısından önemli bir niteliği ifade eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer mesleklerin ötesinde öğretmenlik mesleği açısından ele alındığında bir öğretmenin yeterli düzeyde kültürel sermayeye sahip olması okulun varoluş amaçlarının gerçekleşmesinde kilit bir rol oynayabilir. Şüphesiz bir sonraki neslin kültürel sermayeleri bugünün öğretmenlerinin kültürel sermayelerine bağlıdır. Eğitim yoluyla bireylere kazandırılması beklenen kültürel sermaye, bu yeterliliği taşıyan öğretmenler tarafından kazandırılması gerekmektedir (Tösten, Avcı ve Şahin, 2017). Türkiye' de son yıllarda ilgili değişkeni konu edinen araştırmalarda artış olduğu görülebilmektedir. İlgili araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin kültürel sermaye düzeyleri nicel olarak ölçülmeye çalışılmış ve bazı kişisel değişkenler (cinsiyet, eğitim düzeyi, okul öncesi eğitim alma durumu ve diğer değişkenler) yönünden kültürel sermayenin farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir.

Literatür incelendiğinde Avcı (2015) ve Tösten, vd., (2015) çalışmalarında kadın öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliklerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bucak' ın (2019) çalışmasında erkek öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliklerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etiz (2019), Güleç (2019) ve Toprakçı' nın (2021) çalışmalarında ise kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin kültürel sermayelerinin birbirleriyle anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi değişkeninde ise Avcı (2015), Etiz (2019) ve Toprakçı' nın (2021) çalışmalarında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisans düzeyindeki öğretmenlere göre kültürel sermaye yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bucak (2019) ise çalışmasında lisansüstü ve lisans düzeyindeki öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliği yönünden birbirlerinden farklılaşmadığı bulgusuna varmıştır. Okul öncesi eğitim alma değişkeninde ise Avcı (2015) ve Bucak' ın (2019) çalışmalarında okul öncesi eğitim alanların bu eğitimi almayanlara göre kültürel sermaye yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Etiz (2019) ve Güleç (2019) ise çalışmalarında okul öncesi eğitim alan ve almayan öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliği yönünden birbirlerinden farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda özetlenen literatürden anlaşılacağı üzere sosyal bilimlerdeki birçok değişkende olduğu gibi öğretmenlerin kültürel sermayelerinin kişisel faktörlerden etkilenip etkilenmediğinin tespitine yönelik yapılan araştırmaların ulaştığı sonuçların önemli düzeyde farklılaştığı ve bu bağlamda büyük resmin görülmesine ciddi ihtiyacın olduğu anlaşılabilmektedir. Bu amaçla yapılan meta analiz çalışmamızda cinsiyet değişkenini içeren 6, eğitim düzeyi değişkenini içeren 4 ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenini içeren 4 çalışma meta-analize dâhil edilmiştir. Bu çalışmalara ait örneklem sayıları incelendiğinde ise cinsiyet bakımından 1971 kadın, 2271 erkek; eğitim düzeyi bakımından 3067 lisans, 415 lisansüstü; okul öncesi eğitim alma durumu bakımından 586 okul öncesi eğitim alan; 2808 okul öncesi eğitim almayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların yayın yanlılığı Duval Tweedie's Trim ve Fill yöntemiyle test edilmiş olup test sonucunda herhangi bir yayın yanlılığı olmadığı belirlenmiştir. Rassal etkiler modeli kullanılarak yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin kültürel sermayeleri cinsiyet, eğitim düzeyi ve okul öncesi eğitim alma değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

Dolayısıyla H_1 , H_2 ve H_3 hipotezleri reddedilmiştir. Meta analiz bulguları bugüne kadar Türkiye'de yapılmış olan nicel araştırmalarda cinsiyet, eğitim düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerinin öğretmenlerin kültürel sermayeleri üzerinde anlamlı etkilerinin olmadığını göstermektedir. Bir bireyin kültürel sermayesinin çok yönlü ve çok boyutlu olması nedeniyle nicel olarak ölçülmesinin çok da kolay olmaması, daha net ifadeyle ilgili değişkenin doğası gereği nicel olarak ölçülmeye müsait olmaması böylesi bir sonucu doğurmuş olabilir. Bununla birlikte kültürel sermayeyi nicel olarak ölçmek için geliştirilen ölçeğin demografik değişkenler açısından farklılığını tespit edecek duyarlılıkta olmayabileceği de değerlendirilmelidir. Tüm bunların dışında ilgili demografik değişkenlerin öğretmenlerin kültürel sermayelerinde bir farklılığa neden olmadığı sonucundan hareketle sonraki araştırmalarda farklı değişkenlerin araştırılması gerekliliği de dikkate alınmalıdır.

4.2. Psikolojik sermayeye ilişkin meta-analiz sonuçları ve tartışma

Psikolojik sermaye, pozitif psikoloji ve pozitif örgütsel davranış yaklaşımlarına dayanan, çalışan verimliliğini artırmaya yönelik olumlu etki sağlayan niteliklerin bir araya geldiği bir sermaye türü olarak tanımlanır (Tösten, 2015). En yalın haliyle bireyin olumlu psikolojik gelişimini ifade etmektedir (Luthans vd., 2007;3). Literatür incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik sermayelerine ilişkin Türkiye örnekleminde birçok araştırmanın gerçekleştirildiği görülebilmektedir. Birçok değişkende olduğu gibi araştırmalarda demografik değişkenlerin psikolojik sermayede herhangi bir farklılığa neden olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu bağlamda Zenginoğlu (2021) ve Dilsiz (2018) çalışmalarında erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre psikolojik sermaye algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Eğitim düzeyi değişkeninde ise Bahadır (2018), Demir (2019) ve Şimşek' in (2018) çalışmalarında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisans düzeyindeki öğretmenlere göre psikolojik sermaye algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür; Şener' in (2021) çalışmasında bu farklılaşma lisans düzeyindeki öğretmenlerin lehine olduğu görülmüştür. Medeni durum değişkeninde ise Akgün (2015) çalışmasında evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlere göre psikolojik sermaye algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dâhil edilen psikolojik sermaye konulu diğer çalışmalarda cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum değişkenlerinde ölçek toplamı bakımından anlamlı farklılaşmalar görülmemekle birlikte her üç değişken için bazı alt boyutlarda anlamlı farklılaşmalar söz konusudur (Korkmaz, 2014; Kaplan, 2021; Tunçman, 2019; Demir, 2019; Kabasin, 2019; Yazkan, 2020; Özdelek, 2019; Kani, 2019; Giziroğlu, 2019; Çiftçi, 2019). Araştırmalarda Luthans vd (2007) ve Tösten ve Özgan' a (2014) ait psikolojik sermaye ölçekleri kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarından anlaşılacağı üzere öğretmenlerin psikolojik sermayelerinin kişisel faktörlerden etkilenip etkilenmediğinin tespitine yönelik yapılan araştırmaların ulaştığı sonuçların önemli düzeyde farklılaştığı ve bu bağlamda araştırmaların niceliksel olarak birleştirilip etki değerinin ortaya çıkarılması gerekliliği görülebilmektedir. Bu bağlamda geliştirilen tarama stratejisiyle öğretmenlerin psikolojik sermayelerini konu edinen ve cinsiyet değişkenini içeren 31, eğitim düzeyi değişkenini içeren 14 ve medeni durum değişkenini içeren 15 çalışma meta-analize dâhil edilmiştir. Bu çalışmalara ait örneklem sayıları incelendiğinde ise cinsiyet bakımından 5693 kadın, 5097 erkek; eğitim düzeyleri bakımından 4003 lisans, 746 lisansüstü; medeni durum bakımından 3600 evli, 2071 bekâr öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların yayın yanlılığı Duval Tweedie's Trim ve Fill yöntemiyle test edilmiş olup test sonucunda herhangi bir yayın yanlılığı olmadığı belirlenmiştir. Rassal etkiler modeli kullanılarak yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum değişkenlerinin öğretmenlerin psikolojik sermaye algılarının anlamlı düzeyde etkilemediği görülmekle birlikte cinsiyetin güven alt boyutunda [$d = .065$] önemsiz ve anlamlı düzeyde; eğitim düzeyinin umut [$d = -.161$] ve güven alt boyutlarında [$d = -.173$] düşük ve anlamlı düzeyde etki ettiği de tespit edilmiştir. Sonuçlar araştırmamızda ileri sürülen H_4 ve H_5 hipotezlerini kısmen desteklemiş, H_6 hipotezi ise reddedilmiştir. Bu sonuçlara göre kadın öğretmenler güven alt boyutunda; lisansüstü eğitim almış öğretmenler umut ve güven alt boyutlarında daha yüksek psikolojik sermaye algısına sahiptirler.

Meta-analiz sonuçlarına göre kadın öğretmenler güven alt boyutunda; lisansüstü eğitim almış öğretmenler umut ve güven alt boyutlarında daha yüksek psikolojik sermaye algısına sahiptirler. Güven alt boyutu, kişinin kendine değer vermesiyle başlayan ve zamanla dışı doğru yayılarak etkileşim halinde olunan herkese temas eden duygusal gücü ifade etmektedir. Güvenmenin ve güvenilir olmanın sağladığı bu güç, kişinin başarıya ulaşmasında en önemli unsurlar arasındadır (Töremen, 2002). Çalışma sonucuna göre kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde güvene sahip olmaları, genel olarak kadınların toplumumuzda kabul gören "ev hanımlığı" rolünden sıyrılarak hem akademik anlamda hem de kariyer anlamında belli bir düzeye erişmiş olmaları ve bunun sonucunda güven düzeylerinin artmış olabileceği söylenebilir. Umut alt boyutu ise, arzulanan hedeflere ulaşmak adına çeşitli yollar üretme ve bu yolları kullanması bakımından kişinin motive olmasını ifade eden boyut olarak tanımlanabilir (Snyder, 2000; 8). Çalışma sonucunda lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin umut düzeylerinin lisans düzeyi öğretmenlere göre yüksek olduğu görülmüştür. Lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan öğretmenlerin lisans eğitim düzeyine sahip olanlara göre daha yüksek psikolojik sermaye algısına sahip olmaları, lisansüstü eğitimlerin diploma kaygısından ziyade kendisini geliştirme azmine sahip olmayı gerektirmesi, lisansüstü eğitim alanların eğitimleri süresince belli bir düzeyde araştırma-okuma yapması ve birçok akademik çalışmayla bütünleşmesi; tüm bunlara bağlı olarak lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin ufuklarının genişlemesi, hayata daha geniş bir perspektiften bakabilmeleri ve hedeflerine ulaşmak için çeşitli yollar üretmek bu yolları kullanabilme becerisini kazanmış olabilecekleriyle ilişkilendirilebilir. Lisansüstü eğitim görmüş öğretmenlerin aynı zamanda güven alt boyutunda da daha yüksek psikolojik sermaye algısına sahip olmalarına yönelik yine aynı yorumda bulunulabilir.

5. Öneriler

1. Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliklerine veya psikolojik sermaye algılarına ilişkin yapılacak olan araştırmalarda "cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve okulöncesi eğitim alıp almama" kişisel değişkenlerinin dışında farklı kişisel değişkenler analizlere dâhil edilmelidir.
2. Türkiye örnekleminde öğretmenlerin kültürel sermayeleri konulu çalışmaların sayısı görece az olduğundan bu konuda nicel çalışmalar planlanabilir. Yapılacak çalışmalarda meta analize imkân tanıyacak verilerin (örneklem sayısı, ortalama ve t değeri gibi) raporlanmasına dikkat edilmelidir.
3. Bu meta-analiz çalışması Türkiye örnekleminde yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Bu nedenle ilgili değişkenlere ilişkin farklı kültürlerle ait örneklemelerin de olduğu geniş kapsamlı kültürlerarası bir meta-analiz çalışması yapılabilir.

4. Meta-analiz sonucuna göre kadın öğretmenler güven alt boyutunda, lisansüstü eğitim almış öğretmenler umut ve güven alt boyutlarında daha yüksek psikolojik sermaye düzeylerine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlara ilişkin nitel bir çalışma planlanabilir.
5. Öğretmenlerin sosyal sermayeleri konusunda da benzer bir meta-analiz çalışması yapılabilir.

Çıkar Çatışmaları

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazarların beyan katkısı

Bu çalışmanın yazımı, analizi ve hesaplamaları vb. tüm aşamaları yazarlar tarafından yapılmıştır.

Kaynaklar

1. Akgün, E. (2015). Lise öğretmenlerinin psikolojik sermaye düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
2. Anık, S. (2018). Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermaye Algıları ile Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
3. Aslan, İ. (2017). Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermaye Algıları ile Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
4. Avcı, Y. E. (2015). Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliklerinin incelenmesi. Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
5. Avcı, Y. E., Yaşar, M. (2014). Kültürel sermaye ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal of Social Science Research*, 3 (1), 65-77.
6. Avey, J., Wernsing, T., Luthans, F. (2008). Can positive employees help positive organizational change? Impact of psychological capital and emotions on relevant attitudes and behaviors. *Journal of Applied Behavioral Science*, 44 (1), 48-70.
7. Aydın, Ş. (2020). Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Kültürel Sermayelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
8. Bahadır, E. (2018). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Düzeyleri ile Okul Müdürlerinin Toksik Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
9. Bahadır, M. (2020). Kültürel Sermayenin Yeniden Üretimi Bağlamında Pierre Bourdieu ve Sosyolojisi; Atatürk Üniversitesi İntern Doktorları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
10. Bakırtaş, T. (2020). Modern psikoloji tarihi. Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4 (1), 88-92.
11. Beycioğlu, K., ve Aslan M. (2010). Okul gelişiminde temel dinamik olarak değişim ve yenileşme: okul yöneticileri ve öğretmenlerin rolleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 153-173.
12. Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P., Rothstein, H. R. (2013). *Meta-Analize Giriş* (Dinçer, S.). Ankara: Anı Yayıncılık.
13. Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In: *Handbook of Theory and Research for the Sociology Education*, Richardson, J. G. (Ed.), (pp. 241-258), New York: Greenwood Press.
14. Bucak, A. (2019). Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ve Yetkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
15. Bulut, S., Subaşı, M. (2020). Pozitif Psikolojiye Giriş. Pozitif Psikoloji. Bulut, S. (Ed.), Ankara: Nobel Yayıncılık, ss. 1-16.
16. Büyükgöze, H. (2014). Lise Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Algılanan Örgütsel Destek ve Psikolojik Sermaye İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
17. Cevizci, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü* (3. Baskı). İstanbul: Paradigma Yayınları.
18. Çetin, F., Şeşen, H., Basım, H. N. (2013). Örgütsel psikolojik sermayenin tükenmişlik sürecine etkileri: Kamu sektöründe bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (3), 95-108.
19. Çeçen, A. (1996). *Kültür ve Politika* (2. Baskı). Ankara: Gündoğan Yayınları.
20. Çetinkaya, U. (2021). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye, Örgütsel Sessizlik ve Örgütsel Yabancılaşma Düzeylerinin Belirlenmesi (Sandıklı İlçesi Örnekleme). Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
21. Çelik, Ö., Yorulmaz, A., Çokçalışkan, H. (2019). Öğretmen genel yeterlikleri açısından sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmeleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 203-215.
22. Çiftçi, K. (2019). Ortaokul Öğretmenlerinin Pozitif Psikolojik Sermaye Düzeyleri ile Okul Etkilliliği Düzeyleri Arasındaki İlişki (Erzurum ili). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
23. Çimen, İ. (2015). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algısına İlişkin Faktörlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
24. Çoğaltay, N. (2014). Okul Liderliğinin Örgütsel Çıktılara Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. Doktora Tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
25. Demir, E. (2019). Öğretmenlerin İş Yaşam Kalitesi ile Pozitif Psikolojik Sermaye Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
26. Demir, R., Türk, F. (2020). Pozitif psikoloji: Tarihçe, temel kavramlar, terapötik süreç, eleştiriler ve katkılar. *Humanistic Perspective*, 2 (2), 108-125.
27. Dilci, T. (2011). Eğitim ve Bilim. *Eğitim Bilimine Giriş*. Töremen, F. (Ed.). İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık, ss. 31-50.

28. Dilsiz, F. (2018). Öğretmenlerin Örgütsel Destek Algı Düzeyleri ile Pozitif Psikolojik Sermaye Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
29. Dinçer, S. (2014). Eğitim bilimlerinde uygulamalı meta-analiz. Ankara: Pegem Akademi.
30. Dinçer, S., Güçlü, M. (2013). Effectiveness of using simulation in computer aided learning and new trends in science education: A meta-analysis study article. The Special Issue on Computer and Instructional Technologies, 10, 35-48.
31. Ekinci, A. (2011). Öğretmenlik Mesleği. Eğitim Bilimine Giriş. Töremen, F. (Ed.), İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık, ss. 51-80.
32. Ertürk, E. M. (2017). Bilimsel psikolojinin tarihsel süreci üzerine. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 7 (14), 161-180.
33. Etimoloji Türkçe. (2021). <https://www.etimolojiturkce.com>, Erişim tarihi: 21.08.2021
34. Etiz, S. S. (2019). Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterlikleri ile Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
35. Gerrig, R. J., Zimbardo, P. G. (2012). Psikoloji ve Yaşam- Psikolojiye Giriş (Çevri Ed.: Sart, G.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
36. Giziroğlu, B. (2019). Okul Yöneticilerinin Psikolojik Sermayeleri ve İş Performansları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
37. Gökalp, S. (2018). Okul Yöneticilerinin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin ve Kültürel Liderlik Rollerini Yerine Getirme Düzeylerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
38. Güleç, F. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Sermaye Yeterlikleri ile Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
39. Güngör, A. (2017). Eğitimde pozitif psikolojiyi anlamak. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 15 (2), 154-166.
40. İpek, C. (2019). Eğitimin Toplumsal ve Kültürel Temelleri. Eğitime Giriş. Memduhoğlu, H. B., Sönmez K. (Editörler), Ankara: Pegem Akademi, ss. 45-78.
41. Kabasin, O. (2019). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
42. Kani, Ş. (2019). Okul Yöneticilerinin Dönüşümcü Liderlik Özellikleri ve Yenilik Yönetimi Yeterliliği İlişkisinde Pozitif Psikolojik Sermayenin Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
43. Kaplan, V. (2021). Öğretmenlerin psikolojik sermaye ve örgütsel stres kaynaklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Erciyes Akademi, 35 (1), 9-136.
44. Karakelle, S. (2014). Psikolojiye Giriş I. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim. İstanbul. <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/psikolojiyegiris1.pdf>
45. Keser, S. (2013). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Otantik Liderlik ve Psikolojik Sermaye Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
46. Korkmaz, O. (2014). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algıları ile Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki (Kahramanmaraş Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
47. Kurt, N. (2018). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algıları ile Psikolojik İyi Oluşları ve İş Doyumları Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
48. Linley, P. A., Joseph, S., Harrington, S., Wood, A. M. (2006). Positive psychology: Past, present, and (possible) future. The Journal of Positive Psychology, 1 (1), 3-16.
49. Lipsey, M. W., Wilson, D. B. (2001). Practical Meta-Analysis. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
50. Luthans, F. (2002). The need for and meaning of positive organizational behavior. Journal of Organizational Behavior, 23 (6), 695-706.
51. Luthans, F., Youssef, C. M. (2004) Human, social, and now positive psychological capital management: investing in people for competitive advantage. Organizational Dynamics, 33, 143-160.
52. Luthans, F., Luthans, B. C., Luthans, K. W. (2004). Positive psychological capital: Beyond human and social capital. Business Horizons, 47 (1), 45-50.
53. Luthans, F., Youssef, C. M., Avolio, B. J. (2007). Psychological capital: Developing the human competitive edge. UK: Oxford University Press.
54. METK. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Resmi Gazete, Yayımlı Tarihi, 1973.
55. MEB. (2021). Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim adresi: <http://www.meb.gov.tr/mill-egitim-bakanligi-2021-yili-butcesi-tbmm-genel-kurulunda-kabul-edildi/haber/22162/tr>
56. Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 28 (2), 123-139.
57. Oruç, E., Kutanis, R. Ö. (2014). Pozitif örgütsel davranış ve pozitif psikolojik sermaye üzerine kavramsal bir inceleme. The Journal of Happiness and Well-Being, 2 (2), 145-159.
58. Özdilek, K. (2019). Öğretmen Algılarına Göre Vizyoner Liderlik ile Yetenek Yönetimi Arasındaki İlişkide Pozitif Psikolojik Sermayenin Aracılık Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
59. Peterson, S. J., Luthans, F., Avolio, B. J., Walubwa, F. O., Zhang, Z. (2011). Psychological Capital and Employee Performance: A Latent Growth Modelling Approach. Personnel Psychology, 64, 427-450.
60. Schultz, D. P., Schultz, S. E. (2007). Modern Psikoloji Tarihi (Çev: Aslay, Y.), A History of Modern Psychology, (1. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
61. Seligman, M. E. (2002). Positive Psychology, Positive Prevention, and Positive Therapy. Handbook of Positive Psychology. Snyder, C. R. and Lopez, S. J. (Eds.), Oxford University Press, pp. 3-13.
62. Seligman, M. E. P., Csikszentmihalyi, M. (2000), Positive Psychology: An Introduction. American Psychologist, 55, 5-14.
63. Snyder, C. R. (2000). Handbook of Hope. San Diego: Academic Press.

64. Sürmeli, F. (2009). Genel Muhasebe. Genel Muhasebe Kitabı Ünite 13. Anadolu Üniversitesi Yayını. No: 1341.
65. Şener, M. (2021). Pozitif Psikolojik Sermaye ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
66. Taymaz, H. (2009). Okul Yönetimi (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
67. TDK. (2021). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü, <http://www.sozluk.gov.tr>, Erişim tarihi: 12.10.2021
68. Throsby, D. (1999). Cultural capital. *Journal of Cultural Economics*, 23 (1), 3-12.
69. Toprakçı, M. (2021). Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterlikleri ile Örgütsel Sosyalleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
70. Töremen, F. (2002). Okullarda sosyal sermaye: Kavramsal bir çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 556-573.
71. Töremen, F. (2011). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. Töremen, F. (Ed.). *Eğitim Bilimine Giriş İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık*, ss. 9-30.
72. Tösten, R. (2015). Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermayelerine İlişkin Algılarının İncelenmesi. Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftiş Planlama ve Ekonomisi Bilim Dalı. Gaziantep.
73. Tösten, R., Özgan, H. (2014). Pozitif psikolojik sermaye ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 18 (59), 429-440.
74. Tösten, R., Avcı, Y. E., Şahin, Ç. Ç. (2017). Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliklerinin incelenmesi: meslek liseleri örneği. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 130-143.
75. Tunçman, C. Y. (2019). Okul Yöneticilerinin Psikolojik Sermaye Düzeyleri ile İşe Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
76. Ünal, A. Z. (2013). Yerinden olmuşların yoksulluğunu yeniden üreten habitus. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15 (25), 105-112.
77. Yazıcı, K. (2001). İşletme Bilimine Giriş. Trabzon: Eser Ofset.
78. Yazkan, Ö. (2020). Pozitif Psikolojik Sermaye ile Örgütsel Özdeşleşme Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
79. Yüce, E. (2007). Simgesel Seçkinler ve Habitus. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
80. Zenginoğlu, E. (2021). Öğretmen Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Toksik Liderlik Davranışları ile Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
81. Zhao, Z., Hou, J. (2009). The study on psychological capital development of intrapreneurial team. *International Journal of Psychological Studies*, 1 (2), 35.

Sorumluluk Reddi/Yayıncının Notu: Tüm yayınlarda yer alan ifadeler, görüşler ve veriler yalnızca yazarlara aittir ve JAER veya editörler, içerikte ve atıfta bulunulan herhangi bir fikir, yöntem, talimat veya üründen sorumlu değildir.

Not: Bu çalışma, yüksek lisans tezinden türetilmiştir.